

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND

Folkemøte

Herøy i Nordland, 6. september 1995

Her i Herøy har Arbeiderpartiet rike tradisjoner. At Arbeiderpartiet har styrt denne kommunen gjennom flere år, med våre ideer og våre visjoner, har satt sitt preg på dette lokalsamfunnet. Dere har vært opptatt av å sikre innbyggernes grunnleggende trygghet gjennom på den ene siden å utvikle et arbeids- og næringsliv som gir kommunen inntekter, og på den annen side utvikle gode kommunale tilbud til den enkelte.

Og det er jo nettopp det dette kommunevalget dreier seg om. Våre kommuner og fylkeskommuner har et ansvar for å utvikle næringslivet og legge til rette for nye arbeidsplasser, samtidig som velferdssamfunnet må bygges videre ut for å møte økte behov i åra som kommer. Disse utfordringene henger sammen, og dere som lever i et barskt kystmiljø vet det bedre enn noen. Svikter fiskeriene, løsner ankerfestet til mye av den øvrige virksomhet. Det skaper utrygghet for de mennesker som lever og bor her.

Arbeiderpartiet har alltid vært selve garantisten for levedyktige og oppgående distrikter. Noen forsøker å skape det inntrykk at vi ikke skulle være det lenger. Det er feil. Den politikk vi har ført siden 1986 har skritt for skritt gitt tilbake optimismen både i by og land. Vi har uløste oppgaver, vi har problemer å stri med - bevares - men hovedbildet er at det nå går bra både i byene og i distriktene.

Midten av 1980-tallet var preget av svart hav, pessimisme og en betydelig sentralisering. Det er nå all grunn til å glede seg over at utviklingen har snudd til noe langt bedre. Levekårene i denne landsdelen står ikke noe tilbake i forhold til resten av landet. Dette er resultat av målbevisst arbeid i landsdelen og godt samarbeid mellom sentrale og lokale myndigheter.

Enkelte sier at vi førte en bedre og mer riktig distriktpolitikk før. Men da må jeg spørre: Var det slik før at alle levde lykkelig på landet og ingen fant på å flytte til byer og større sentra? Nei, selvsagt var det ikke slik. Folk flyttet på seg også på 1950- og 60-tallet. Mange fordi de måtte, de hadde ikke andre valgmuligheter. Andre flyttet i spenning over hva livet i storbyen hadde å tilby.

Dette har vi greid å snu. Studieplassene, de nye og utfordrende jobbene, de nye kulturtilbudene - de finnes ikke lenger bare i Oslo eller andre storbyer. Mulighetene er blitt mer likeverdige i hele landet. Dette er det nye! Jeg tror det - sammen med den økonomiske snuoperasjonen vi har vært igjennom siden 1986 - er den viktigste årsaken til at alle fylker med unntak av ett har hatt en økning i folketallet siden 1990. Flyttestrømmen ut fra våre nordligste fylker er i ferd med å forsvinne og folketallet øker.

En diskusjon om hvorvidt distriktpolitikken er vellykket må ta utgangspunkt i resultatene vi har oppnådd. Vi har hatt en svært god

utvikling i distriktene de siste åra. Nyere forskning viser at distrikter med levekår under gjennomsnittet har hatt en gunstig utvikling, og på mange områder kommet på samme nivå som mer sentrale deler av landet.

Selv om folketallet øker i så og si alle våre fylker, er det riktig at flere enkeltkommuner - de fleste av dem mindre kommuner - opplever en viss befolkningsnedgang. De opplever at ungdommen drar ut og de eldre blir igjen. Men dette bildet er ikke entydig - heldigvis. De stedene som klarer å skape jobbmuligheter for dem som har tatt utdanning, og som er seg bevisst at det ikke bare er menn som krever arbeid i dag, ja, de klarer å snu pessimisme og forgubbing til ny optimisme.

Dette klarer vi ikke uten å fornye samfunnet. Alt kan ikke være slik det har vært. Impulsene utenfra kommer mye raskere på oss, konkurransen blir sterkere og kravene til omstilling og fornyelse er langt større enn før. Vi kan mislike enkelte av de trekkene denne utviklingen skaper, men vi kan ikke melde oss ut av den. Vi må møte utviklingen med en aktiv holdning. Det føler jeg at landsdelen nå gjør.

Primærnæringene har vært bærebjelken for mye av vår spredte bosetting langt kysten og på bygdene ellers. Vi har bygd opp en fiskerinæring som nå er blitt uavhengig av statlig driftsstøtte, og som i dag er en av våre aller viktigste eksportnæringer. Det norske landbruket er også blitt mer robust. Derfor vil fiske og landbruk også i framtida være helt sentrale næringer i mange av våre distrikter. Her er det ikke snakk om noen rasering - i alle fall ikke så lenge det er Arbeiderpartiets politikk som føres!

Fra Senterparti-hold får vi høre at Gunhild Øyangen er den beste landbruksminister Fremskrittspartiet kunne fått. Da må jeg skuffe dem som måtte være glad for noe slikt. Les Fremskrittspartiets program og sett det som står der opp mot den landbrukspolitikken som faktisk er ført. Det landbruket vi har i dag utvikler seg stikk i strid med det Fremskrittspartiet vil ha. For hva har skjedd:

- Aldri har det vært så mye landbruksareal i drift.
- Aldri har inntektsfordelingen i landbruket vært bedre. I dag tjener utkantbonden like godt som kornbonden på Østlandet, i mange tilfeller bedre. I 1985 - det var Senterpartiet som da faktisk hadde landbruksministeren - da tjente kornbonden på Østlandet godt over dobbelt så mye som utkantbonden. Landbruket er i dag en mer utpreget utkantnæring enn for 10 år siden.
- Vi har fått et støttesystem til landbruket som er langt mindre produksjonsavhengig. Dette har ført til at vi har fått et landbruk som tar bedre vare på miljøet og der bruken av sprøytemidler er halvert.

Dette er en politikk i Robin Hoods ånd. Han har aldri vært noe ideal for Fremskrittspartiet. Derimot har han vært det for Gunhild Øyangen!

Her i landsdelen er det fisken som er og vil være det sentrale utgangspunktet for næringsvirksomhet og sysselsetting. Når vi forvalter

denne ressursen med vett og forstand og sikrer vårt rene havmiljø, vil fisken kunne gi oss store muligheter i framtida. Det er ingen grunn til at kyst-Norge skal ha noe elendighetsstempel over seg. Faktisk er mulighetene større her enn mange andre steder i vårt langstrakte land.

Vi må øke den samlede verdiskaping og sysselsetting. Da må mange krefter trekke sammen. Kystbefolkningen har kunnskaper, lang praktisk erfaring og tradisjoner. Dere vet å utnytte de mulighetene som ligger i havet. Dette må vi ta vare på. Men det er ikke nok.

Alle næringer opplever svingninger i avsetningsmulighetene. Råvarebaserte næringer har i tillegg en usikker og tidvis ujevn tilførsel av råstoffer. En variert og allsidig virksomhet er derfor en forutsetning for næringens videre liv. Vi må ha en blanding av kystflåte og havgående flåte, slik at vi kan utnytte ressursene i havet på en best mulig måte. Vi må også ha et variert mottaksapparat som kan sikre leveringsmulighetene for flåten. Vi må unngå å gjøre næringen ensidig avhengig av noen få produkter. Derfor må produktspekteret som sendes ut på markedet bli mer variert.

Alle disse kravene er med på å legge rammen rundt den moderne fiskerinæring. Utfordringen ligger i å sikre at vi har levedyktige kystsamfunn som kan oppfylle de kravene som stilles. Paradoksalt nok, i en tid med altfor høy arbeidsledighet, sliter særlig fiskeindustrien med å skaffe arbeidskraft og rekruttere ungdom til bedriftene. En av de viktigste utfordringene for industrien ligger derfor i å skape bedre og mer attraktive arbeidsplasser.

Fiskerinæringen må sørge for å ha arbeidsplasser som tilfredsstiller kravene til dagens og morgendagens samfunn. Ungdommen tar ikke lenger til takke med de samme tilbud som foreldregenerasjonen fikk. Oppdrettsnæringen er et levende og stadig voksende bevis på at det er mulig å skape en slik moderne næring. Også innenfor fangst- og industriledet i den tradisjonelle fiskerinæringen går utviklingen i retning av arbeidsplasser som stiller krav til større og allsidige kunnskaper.

Havbruk er viktig her på Helgelands-kysten. De ti siste årene er produksjonen av laks og ørret totalt i Norge tidoblet. Vi er kommet opp i 14 000 årsverk inkludert de arbeidsplasser som er avhengig av havbruket.

De første lakseoppdretterne kombinerte overleverte erfaringer, praktiske kunnskaper og arbeidsinnsats anvendt på lokale ressurser. Slik la de grunnlaget for verdifull næringsvirksomhet i kystområdene. Fortsettelsen av historien er et godt eksempel på hvilket potensiale som ligger i å koble sammen, og videreutvikle kystbefolkningens praktiske kunnskaper og erfaringer med den teoretiske kunnskap ved forskningsinstitusjonene.

Det er dette vi ønsker å utvikle. Og vi må sørge for å ha kontroll med miljø og helsetilstand, samtidig som vi sørger for avsetningsmuligheter. Det er dette vi nå prioriterer. Derfor skal vi være tilbakeholdne når det gjelder utvidelser av dagens konsesjonsvolum for laks og ørret. Men klarer vi å

sørge for en god helsetilstand, og skikkelig avsetning, da er det mulig å øke volumet igjen om noen år.

Samtidig haster det med å utvikle alternative arter til dagens produksjon for å sikre de økte muligheter som ligger i oppdrettsnæringen. Dette er innen rekkevidde. Flere marine arter står nå på terskelen til kommersiell næringsvirksomhet. Regjeringen tar sikte på å etablere program for næringsutvikling, i første omgang for kveite og kamskjell.

Fiskeriene har muligheter i seg til å skape et bredere grunnlag å bygge velferds-Norge på - til å skape det grunnlaget vi trenger for å sikre at kyst-Norge består av kvinner og menn med spennende og utfordrende arbeidsplasser. Da må vi holde stø kurs i fiskeripolitikken, vi må sikre gode og trygge velferdstilbud og knytte by og land enda tettere sammen.

Det er dette Arbeiderpartiet vil. Vi har en politikk som henger sammen og som virker både for bygd og by.

Og om noen mener det, er det ikke slik at Norge kun styres fra Oslo. Nei, styringen av Norge er blitt stadig mer desentralisert. Aldri har kommunene og fylkeskommunene våre hatt mer å si over forhold som berører folks hverdag. Kommunene blir en stadig viktigere del av den offentlige virksomhet. Andelen kommunalt sysselsatte i forhold til totalt antall sysselsatte her i landet er nesten dobbelt så høy som for 20 år siden. Derfor er dette valget så viktig. La politikken som nå lykkes nasjonalt, også få utfolde seg lokalt. Det er den beste garantien for tryggere arbeidsplasser og økt velferd.

Enkelte framstiller det som om vi lever i privat overflod og kommunal armod i Norge. Slik er det ikke. Folk lever godt her, men det private forbruket ligger ikke spesielt høyt i forhold til mange andre land vi kan sammenlikne oss med. Derimot bruker vi mer til fellesskapsløsninger enn de fleste andre. Ikke minst har vi prioritert kommunene. Kommune-Norge har hatt en formidabel vekst siden 1988. Den har ikke kommet av seg selv. Med et Høyre-styre hadde vi hatt en mindre kommunesektor i dag. Arbeiderpartiet har prioritert kommunesektoren.

Det er kommunene som har ansvaret for barnehager, skolene, eldreomsorgen og det meste av helsestellet vårt. Det er her de voksende oppgavene ligger. Da trenger kommunene mer penger. Det har Arbeiderpartiet gått inn for og det vil vi fortsette med.

Kommunenes inntekter har i perioden 1989 - 94 steget med vel 20 mrd kroner utover lønns- og prisstigningen. Landets kommuner og fylkeskommuner har brukt inntektsveksten til å forbedre velferdssamfunnet vårt. Reform 94 med rett til videregående utdanning for all ungdom, flere barnehageplasser og ansvarsreformen for psykisk utviklingshemmede er tre helt sentrale eksempler på dette.

Samtidig har kommunesektoren brukt de økte inntektene til å komme i bedre balanse mellom løpende inntekter og utgifter, slik Herøy også er et eksempel på: Mens de løpende utgiftene i denne kommunen i 1991 var

større enn inntektene, er bildet snudd i 1993 og 1994. En bedre økonomisk balanse i landets kommuner gjør det mulig å investere enda mer blant annet i tiltak for eldre. Og det trengs de fleste steder!

Når jeg viser til den kraftige veksten kommunesektoren faktisk har hatt i sine inntekter, er det ikke alle kommunepolitikere som kjenner seg helt igjen. Og det finnes selvsagt forskjeller. Men det generelle bildet er at inntektsveksten er fordelt på et måte som har bidratt til at kommunene skal kunne gi et likeverdig tilbud til sine innbyggere. Dette er ingen selvfølge. Arbeiderpartiet går inn for å styre inntektsveksten på en sterkere måte enn f.eks. Høyre. Dette har kommet kommuner som Herøy til gode. Vi har sørget for at forbedringer i vår nasjonaløkonomi har gitt Herøy enn større inntektsvekst enn veksten i kommunens skatteinntekter skulle tilsi.

Det er derfor ikke bare størrelsen på den kommunale sektor Høyre og Arbeiderpartiet er uenige om. Vi er også uenige om hvordan kommunesektorens inntekter skal fordeles. Uten en slik aktiv fordelingspolitikk ville tjenestetilbudet i våre kommuner vært skjevare fordelt. Det ville vært langt større forskjeller mellom velstående og mindre velstående kommuner.

Slik vil vi ikke ha det. En god skolegang, en trygg alderdom og et godt helsetilbud skal ikke være avhengig av hvor man bor her i landet.

Rett til behandling og pleie når ulykken er ute eller helsa svikter, er noe helt fundamentalt i vårt velferdssamfunn. Helsestellet skal være for alle. I Norge er vi kommet langt - ja, svært langt. Aldri er så mange blitt behandlet ved våre sykehus og aldri har helsetilstanden vært bedre. I 1994 ble det foretatt fire ganger så mange hjerteoperasjoner her i landet som i 1984. Jeg sier ikke dette for å skjønne situasjonen - jeg sier det ikke for å at vi skal glemme den realitet at det finnes køer og nye oppgaver og utfordringer. Men vårt helsevesen er i framgang - stadig fler får den behandling de har krav på.

Høyre har i valgkampen argumentert for helt nye helsemodeller. Pasientene må få velge hvilke sykehus de skal bli behandlet på, er Høyres melodi. La dere ikke lure. Det Høyre foreskriver er mer marked. Er det noen her som tror at det ville ha vært sju sykehus i Nordland og et moderne region- og universitetssykehus i Tromsø, hvis markedskreftene hadde fått råde? Nei, helsepolitikken er et område der vi trenger politisk styring. Folk skal ha trygghet for at det finnes et tilbud i nærheten når de trenger det.

Også Arbeiderpartiet går inn for å gi pasientene innenfor sin region en viss mulighet til å velge. Men problemet i norsk helsevesen i dag er ikke hvor man skal få behandling, men at for mange fortsatt må vente for lenge. Tryggheten for at man får behandling når det trengs, er viktigere for dere her på Herøy, enn å kunne velge hvor behandlingen skal skje.

Arbeiderpartiet vil sørge for at helsesektoren får mer penger i åra som kommer. Og vi vil ikke minst sørge for at vi får utdannet flere. For det

hjelper lite med flere senger og mer utstyr, hvis det mangler personell til å utføre oppgavene.

Slik er det dessverre i flere av våre distrikter. Et såkalt fritt sykehusvalg kombinert med privatisering, slik Høyre går inn for, vil gjøre vondt verre. Det vil medføre at ressursene blir trukket inn mot de store og sentrale sykehusene. Taperne blir distriktene, som vil få et dårligere tilbud.

Nei, la oss bygge videre på det gode systemet vi har i Norge. La oss ta vare på fordelene med nærhet til sykehusene. Men da må vi samtidig evne å få til et bedre samarbeid mellom sykehusene. Det er ikke lenger tilstrekkelig at alle sykehus kan litt om alt. Noen må kunne alt om noe, for at vi skal få den hjelp vi trenger.

I 1993 gikk Arbeiderpartiet til valg på et program og en hovedlinje vi kalte solidaritetsalternativet. Programmet lover ikke gull og grønne skoger. Det lover derimot at Arbeiderpartiet skal ta ansvar for å trekke de forskjellige krefter i samfunnet i samme retning. Alle har et ansvar for å skape en bedre og tryggere utvikling enn den vi hadde på 80-tallet. Det er ingen ny jappe-tid vi skal ha. Vi er ikke fler i dette landet enn at vi må trekke lasset sammen.

Så langt har vi klart jobben. Solidaritetsalternativet har virket. Flere kommer i jobb og færre er i ledighetskøen, flere har en skoleplass, prisveksten er lav, rentene er lave og velferdstilbudene er større. Vi måtte øke de offentlige utgiftene da konjunktorene var dårlige. Nå er konjunktorene gode - da må vi bremse litt opp for å hindre at nye problemer oppstår. Det er dette som er stø styring.

I dag er det 5 dager igjen til valgdagen. Da er det minst 6 gode grunner for å stemme Arbeiderpartiet.

Grunn nr. 1 er at med Arbeiderpartiet ved makten vil pengene rundt om i våre kommuner bli brukt til trygghetsoppgaver - ikke til skatte- og avgiftslettelse, slik borgerlige politikere i flere kommuner agiterer for i disse dager. Med realvekst i kommuneøkonomien som vi går inn for vil vi øke tilbudet innenfor helsesektoren og eldreomsorgen.

Grunn nr. 2 er at vi vil bruke de fordelene som nå er skapt i den nasjonale politikken til å få flere i arbeid. Vi vil at kommunene skal inngå flere lærekontrakter for å sikre arbeid til ungdommen.

Grunn nr. 3 er at vi vil sikre en bedre barnehagedekning og skolestart for 6-åringer. Vi vil gjøre hverdagen lettere for barnefamilie.

Grunn nr. 4 er at et godt valg for Arbeiderpartiet vil sikre en større andel kvinner i kommunestyrene og fylkestingene.

Grunn nr. 5 er at et godt valg for Arbeiderpartiet ved dette kommune- og fylkestingsvalget er en viktig støtte for den kurs Arbeiderpartiet står for i den nasjonale politikken. Det vil samtidig være et nederlag for de partier som ser det som sin fremste oppgave å hakke på Arbeiderpartiet, mens vi tar ansvar for en fremtidsrettet politikk.

Grunn nr. 6 er at dere vet hva dere får - stø kurs med Arnt Frode Jensen som ordfører. Å videreføre den fine utvikling kommunen er inne i er en stor utfordring. Den utfordringen er Arbeiderpartiet beredt til å ta.

Meningsmålingene tyder på at Arbeiderpartiet vil gjøre et godt valg og et langt bedre valg enn i forrige kommune- og fylkestingsvalg. Men ingen ting kan tas for gitt. Framfor alt er det viktig at alle møter opp på valgdagen. For dere har vel ikke tenkt å la andre bestemme for dere?

Lykke til og godt valg!